C/2025/761

11.2.2025.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora

Potencijalni izazovi za europsko jedinstveno tržište koji proizlaze iz budućeg proširenja Unije

(samoinicijativno mišljenje)

(C/2025/761)

Izvjestitelj: **Stoyan TCHOUKANOV**

Savjetnik/ica:	Véronique CHAPPELART
Odluka Plenarne skupštine:	18.1.2024.
Pravna osnova:	pravilo 52. stavak 2. Poslovnika
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	7.11.2024.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	4.12.2024.
Plenarno zasjedanje br.:	592
Rezultat glasanja (za/protiv/suzdržani):	193/1/2

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO smatra da je proširenje EU-a primjer uspjeha i toplo pozdravlja aktualnu dinamiku potaknutu Deklaracijom iz Granade koju je usvojilo Vijeće. Proširenje se ne smatra jednako prioritetnim u svim dijelovima EU-u, a i stajališta o proširenju i produbljivanju jedinstvenog tržišta razlikuju se među državama članicama. Zbog nedovršenog jedinstvenog tržišta rast BDP-a po stanovniku u Europi u razdoblju od 1993. do 2022. bio je upola manji u usporedbi s SAD-om, što ukazuje na hitnu potrebu za brzim reformama, posebno u području financijskih usluga, energetike, telekomunikacija i okoliša. Države kandidatkinje nisu jedine koje se moraju pripremiti za članstvo, nego i sam EU prije njihova pristupanja mora provesti nužne regulatorne promjene.

1.2. EGSO izražava žaljenje zbog toga što trenutačna rascjepkanost europskog financijskog tržišta dovodi do odljeva kapitala i predstavlja prijetnju europskoj globalnoj konkurentnosti i jednu od glavnih prepreka financiranju budućeg procesa proširenja. Sa svojih približno 60 milijuna stanovnika (podaci za 2023.) zemlje kandidatkinje imaju znatan potencijal za ulaganja, gospodarske prilike i radna mjesta. Predložena „unija za štednju i ulaganja” mobilizirala bi privatni kapital, ojačala konkurentnost Europe, potaknula rast i povećala apsorpcijsku sposobnost. Proširenje podrazumijeva i bolji pristup kritičnim sirovinama, a time i otporniju i suvereniju Europu.

1.3. S obzirom na razlike u pripremljenosti pojedinačnih zemalja kandidatkinja u pogledu prilagodbe pravilima unutarnjeg tržišta i s obzirom na učinak koji će proširenje imati na nove trgovinske tokove u lokalnim gospodarstvima, EGSO napominje da je prethodno proširenje stvorilo dinamiku pobjednika i gubitnika zbog neuravnoteženih gospodarskih mogućnosti za različite vrste poduzeća u različitim sektorima. EGSO stoga poziva Europsku komisiju i zemlje kandidatkinje da razmotre učinke proširenja i vode o njima računa kako bi se izbjeglo ponovno stvaranje takve dinamike te da posebnu pozornost posvete MSP-ovima, kako u EU-u tako i u zemljama kandidatkinjama, radi primjerene raspodjele koristi. S obzirom na to da se tržišta EU-a otvaraju već tijekom procesa integracije, zemlje kandidatkinje trebale bi se strogo pridržavati standarda EU-a kako bi se izbjeglo stvaranje mogućih nedostataka za subjekte iz država članica EU-a.

1.4. Prema preliminarnoj analizi tržišta u kontekstu preusmjeravanja trgovinskih tokova između EU-a i zemalja kandidatkinja, jasno je da će proširenje izvoznicima industrijskih proizvoda i usluga iz EU-a donijeti neto korist, a cijene u nekim sektorima smanjit će se zbog nižih troškova proizvodnje nekih novih sudionika. Društvene okolnosti znatno se razlikuju među zemljama kandidatkinjama, a te bi razlike kratkoročno mogle utjecati na radne uvjete i izazvati nezadovoljstvo građana. EGSO poziva na uvođenje uključivog postupka savjetovanja namijenjenog adekvatnoj nadoknadi potencijalnih socijalnih troškova jer se proces proširenja ne svodi samo na usklađivanje politika.

1.5. Još jednu ključnu dimenziju predstavljaju postojeći sporazumi o slobodnoj trgovini između zemalja kandidatkinja i trećih zemalja, koje ponekad mogu biti konkurenti EU-a na globalnoj razini, posebno kad su posrijedi sirovine potrebne za određene sektore koji trenutačno nisu u potpunosti integrirani u jedinstveno tržište. EGSO naglašava da su EU-u potrebne brze ciljane mjere kako bi se uklonile znatne prepreke i iskoristio puni potencijal financijskog, telekomunikacijskog i energetskog sektora, koji su izloženi sve većem pritisku velikih multinacionalnih konglomerata i velikih financijskih tržišta. Kako bi se osigurao sveobuhvatan pristup u zaštiti ključnih industrija, infrastrukture i tehnologija na jedinstvenom tržištu, EGSO preporučuje usklađivanje s okvirom EU-a za provjeru izravnih stranih ulaganja (koji je uveden Uredbom (EU) 2019/452) u zemljama proširenja.

1.6. EGSO smatra da bi proširenje trebalo biti među glavnim temama rasprava o sljedećem višegodišnjem financijskom okviru (VFO). S tim u vezi već su poduzete neke pozitivne inicijative, posebno u pogledu potpore reformama, no potrebno je učiniti više kako bi se pretpristupni proces u potpunosti podupirao financijskim instrumentima EU-a.

1.7. Budući da je proširenje zahtjevan proces, EGSO smatra da on iziskuje novu dinamiku u kontekstu sadašnjih iznimnih geopolitičkih okolnosti i sve većih izazova, kao što su klimatske promjene i energetska i ekološka tranzicija. Iskustvo stečeno uzastopnim krugovima proširenja pokazalo je da bolja integracija s jedinstvenim tržištem EU-a i ciljana financijska potpora nisu dovoljne za ubrzavanje socioekonomske konvergencije. Izazovi povezani sa sigurnošću i obranom od ruske agresije na Ukrajinu moraju se svladavati na sveobuhvatan način, a o njima se mora voditi računa i u politikama u području energetike, financija i kibernetičke sigurnosti. S obzirom na utjecaj na energetsku sigurnost, gospodarski razvoj i političku stabilnost gospodarstava zapadnog Balkana, prijeko je potrebno zagovarati promjenu paradigme procesa pristupanja zapadnog Balkana EU-u i ponuditi mogućnost postupnog pristupanja jedinstvenom tržištu EU-a. EGSO smatra da taj dinamičniji pristup ima svoje prednosti u političkom smislu i da bi mogao vratiti entuzijazam za proces koji je dosad bio prilično zahtjevan u smislu rokova i napretka.

1.8. Naposljetku, EGSO preporučuje da civilno društvo bude uključeno u proces proširenja kako bi se doprinijelo boljoj informiranosti građana i građanki o reformama potrebnima za ispunjavanje zahtjeva za članstvo u EU-u. Zahvaljujući tome integracija EU-a oslanjala bi se na istinsko sudjelovanje građana i građanki u javnoj raspravi. EGSO smatra da bi proširenje trebalo biti sastavni dio europskih rješenja za globalne izazove. Demokratizacija i vladavina prava nedodirljiva su načela, kao i postupak proširenja koji se temelji na zaslugama, bez prečica. Ali na kraju krajeva, građane i građanke s obje strane granice treba upoznati s gospodarskim dobitima i širenjem blagostanja koje sljedeće generacije Europljana i Europljanki mogu ostvariti.

1.9. Osim geostrateške važnosti, proširenje podrazumijeva i nove poslovne prilike za europska poduzeća, veće tržište za poduzeća i potrošače i veći pristup kritičnim sirovinama, a time i otporniju i suvereniju Europu.

2. **Kontekst**

2.1. Kada je Jacques Delors postavio temelje jedinstvenog tržišta (koji počivaju na četirima slobodama – slobodnom kretanju ljudi, robe, usluga i kapitala – i na teorijama i načelima iz 20. stoljeća), svijet se nalazio u drugačijoj geopolitičkoj i gospodarskoj situaciji. Proširenje EU-a prilika je za daljnji razvoj potencijala jedinstvenog tržišta, i to posebno u nedovoljno iskorištenom sektoru usluga.

2.2. Jedinstveno tržište uspostavljeno je kako bi se europska integracija ojačala uklanjanjem trgovinskih prepreka, osiguravanjem poštenog tržišnog natjecanja, promicanjem suradnje i solidarnosti među državama članicama i unapređenjem života građana i građanki. Povrh toga, da bi sve regije imale jednake koristi od mogućnosti koje pruža tržište, ujedno su uvedeni kohezijski fondovi. Jedinstveno tržište koje dobro funkcionira neophodno je za poticanje ulaganja i inovacija u Europi, financiranje socijalne sigurnosti, financiranje kvalitetnog obrazovanja i poduzimanje dodatnih mjera za klimu.

2.3. Jedinstveno tržište i danas je temelj europske integracije i vrijednosti te katalizator rasta, blagostanja i solidarnosti, a promiče i središnju ulogu industrije i jača socijalni dijalog radi postizanja ciljeva nulte neto stope emisija. Međutim, međunarodne okolnosti stubokom su se promijenile. Europa gubi svoje mjesto u svjetskom poretku i dramatično zaostaje, što ukazuje na potrebu za razvojem novog jedinstvenog tržišta. Konkurentnost EU-a se smanjuje, a SAD i Kina već su prestigli EU u pogledu mnogih pokazatelja, i to upravo u vrijeme kada dekarbonizacija i digitalna tranzicija utiru put sljedećem dobu blagostanja.

2.4. Nadalje, radi povećanja produktivnosti prije mogućeg budućeg proširenja EU-a glavne sastavnice jedinstvenog tržišta treba ažurirati i uskladiti s novom ulogom jedinstvenog tržišta u svijetu koji prolazi kroz strukturne promjene.

2.5. Kako bi proces pristupanja bio vjerodostojan, organiziranom civilnom društvu mora se dodijeliti značajna uloga, što je EGSO izravno podržao u okviru svoje inicijative „članovi iz zemalja kandidatkinja” ([1]).

2.6. Kao što je već naveo u jednom ranijem mišljenju, ([2]) EGSO smatra da je ulaganje u socijalnu, ekonomsku i teritorijalnu koheziju nužno za ostvarenje gospodarskog rasta i otvaranje radnih mjesta na zapadnom Balkanu. EGSO također preporučuje da se za sve mjere iz programa reformi utvrde socijalni pokazatelji i pokazatelji ishoda utemeljeni na razvoju.

3. **Opće napomene**

3.1. ***Je li proširenje EU-a geostrateški imperativ?***

3.1.1. Invazija na Ukrajinu 2022. stubokom je izmijenila stratešku kartu kontinenta, koji je sada podijeljen po čvrstim linijama, a to je pak ponovno aktiviralo proces pristupanja šest država zapadnog Balkana koje trenutačno čekaju na pristupanje EU-u. To znači da se Unija sada mora pripremiti za pristupanje do devet novih članica, uključujući Gruziju.

3.1.2. Osim toga, pitanje Turske nije riješeno. Turska je i dalje zemlja kandidatkinja, ali njezini pristupni pregovori s EU-om zamrznuti su, a o njezinom ulasku u EU trenutačno se ne vode političke rasprave.

3.2. ***Politička i institucijska pitanja***

3.2.1. Povećani broj država članica utjecat će na odnose u središtu donošenja odluka EU-a – između Unije i njezinih država članica, između većih i manjih zemalja te među institucijama EU-a.

3.2.2. Proširenje EU-a zasigurno će utjecati na institucionalni okvir EU-a i potaknuti promjene u političkoj dinamici.

3.2.3. Morat će se odvagnuti koje su političke koristi od veta u odnosu na sposobnost EU-a da odlučuje i djeluje kvalificiranom većinom.

3.2.4. EGSO smatra da bi države članice možda morale razmotriti kako će Unija ostati funkcionalna i s devet novih članica, odnosno koje bi reforme u suprotnom bile potrebne.

3.2.5. Buduća proširenja mogu se ostvariti na temelju Ugovora iz Lisabona. Za smanjenje broja povjerenika na dvije trećine broja država članica nije potreban novi ugovor, nego jednoglasna odluka Europskog vijeća. Određena veta u Vijeću mogu se ukinuti premošćujućim klauzulama kojima se, posredstvom pojednostavljenog postupka izmjene Ugovora, omogućuje prelazak s jednoglasnog odlučivanja na kvalificiranu većinu u Vijeću. Osim toga, člankom 48. stavkom 7. UEU-a predviđena je opća premošćujuća klauzula za ukidanje nekih veta, primjerice u vanjskoj i sigurnosnoj politici, kako je predviđeno člankom 31. stavkom 3. UEU-a.

([1]) Njome se zapadnom Balkanu otvara put prema pristupanju EU-u.
([2]) Novi plan rasta i Instrument za reforme i rast za zapadni Balkan.

3.2.6. Osim načina glasanja, Ugovorima je predviđeno i to da se države članice mogu integrirati različitom brzinom: uz pojačanu suradnju (koja je moguća u područjima podijeljene nadležnosti, kao što je slučaj s Uredom europskog javnog tužitelja) one se mogu poslužiti i „klauzulama o sudjelovanju" i „klauzulama o izuzimanju", ako to dopuštaju Ugovori.

3.2.7. Kad je riječ o Europskom parlamentu, 31 od 73 mjesta ispražnjena povlačenjem Ujedinjene Kraljevine rezervirano je za buduća proširenja i/ili transnacionalne liste. To bi bilo dovoljno za nekoliko manjih zemalja kandidatkinja, ali ne i za Ukrajinu, koja bi dobila sličan broj zastupnika kao Poljska (52) ili Španjolska (59). Međutim, i ovdje EGSO smatra da se rješenja mogu pronaći u Ugovoru iz Lisabona.

3.2.8. Moguće su ograničene izmjene Ugovora da bi se očuvala sposobnost Unije da zaštiti svoje vrijednosti i interese nakon proširenja. EGSO ističe da su tijekom krize eura jednostavnijim postupkom usvojene i ratificirane manje izmjene Ugovora, a taj primjer može poslužiti kao dobro polazište za temeljito preispitivanje određenih politika, ako ono bude potrebno.

3.3. *Nužnost potpunog pridržavanja kopenhaških kriterija*

3.3.1. Od 1997. poštovanje temeljnih vrijednosti EU-a kao što su sloboda, demokracija i poštovanje ljudskih prava, dostojanstva, temeljnih sloboda i vladavine prava uvjet je iz Ugovora za uspješno pristupanje EU-u.

3.3.2. Prvi kopenhaški kriterij dosadašnje je podnositelje zahtjeva obvezivao da prije pristupanja reformiraju pravosudni sustav, izmijene ustav i donesu zakone protiv korupcije i organiziranog kriminala.

3.3.3. Međutim, EGSO napominje da ti kriteriji ne djeluju kao jamstvo protiv budućih izazova za demokraciju i vladavinu prava. Iako novija (ali ograničena) poveznica između financiranja EU-a i poštovanja vladavine prava Uniji daje veći utjecaj, EGSO izražava žaljenje zbog toga što i dalje dolazi do povrede neovisnosti pravosuđa i medija. Kako su utvrdili dobitnici Nobelove nagrade za 2024. u području ekonomskih znanosti Daron Acemoğlu, Simon Johnson i James Robinson, „društva s lošom vladavinom prava i institucijama koje iskorištavaju stanovništvo ne generiraju rast i ne mijenjaju se na bolje".

3.4. *Revidirana metodologija zasnovana na iskustvima stečenima tijekom prethodnih proširenja*

3.4.1. EU je iz prethodnih proširenja izvukao pouke i usavršio svoju politiku proširenja revidiranom metodologijom iz 2020., koja zemljama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama nudi više mogućnosti za postupnu integraciju u odabrane politike EU-a (čak i prije samog pristupanja) jer im omogućuje da unaprijed pristupe određenim povlasticama i obvezama koje proizlaze iz članstva u EU-u.

3.4.2. Iskustvo stečeno uzastopnim krugovima proširenja pokazalo je da bolja integracija s jedinstvenim tržištem EU-a i ciljana financijska potpora nisu dovoljne za ubrzavanje socioekonomske konvergencije. Uspješno proširenje iziskuje opsežnije i sveobuhvatne reforme kako bi se gospodarstva zemalja kandidatkinja mogla nositi s konkurentskim pritiskom jedinstvenog tržišta te kako bi se izgradila konkurentna i održiva poduzeća radi privlačenja privatnih ulaganja.

3.4.3. EGSO smatra da razvoj jedinstvenog tržišta mora podrazumijevati istinsku socijalnu dimenziju kojom se jamči socijalna pravda i kohezija, s obzirom na to da jedinstveno tržište, iako je snažan pokretač rasta i blagostanja, može biti i izvor nejednakosti i siromaštva ako od njega nemaju koristi svi ili, još gore, ako dovede do utrke u smanjenju socijalnih standarda. Snažnom socijalnom dimenzijom jedinstvenog tržišta EU-a promicat će se uključivo blagostanje, osiguravati pravedne mogućnosti, prava radnika i socijalna zaštita te istodobno doprinositi rastu.

3.4.4. EGSO smatra da bi revidirana metodologija trebala biti utemeljena na zaslugama i reverzibilna, u skladu sa zaključcima Europskog vijeća od 23. i 24. lipnja 2022. Trebalo bi iskoristiti mogućnosti koje nudi postupna integracija, pri čemu bi članstvo u EU-u i dalje bilo krajnji cilj.

3.4.5. U tu su svrhu mnoge zemlje kandidatkinje već uključene u relevantne programe unutarnjeg tržišta EU-a, što im pruža slične mogućnosti kao i državama članicama EU-a.

3.4.6. EGSO smatra da će za uspješno proširenje EU i zemlje kandidatkinje morati dobro informirati svoje stanovništvo o procesu pristupanja i sudjelovati u konstruktivnim raspravama s građanima i građankama o strateškoj važnosti i prednostima pristupanja.

3.4.7. Zemlje kandidatkinje već sudjeluju, često kao promatrači, u pripremnom radu na zakonodavstvu i politikama EU-a. EGSO je ponosan što je preuzeo aktivnu ulogu u toj novoj metodologiji. Sudjelovanje zemalja kandidatkinja u radu određenih decentraliziranih agencija EU-a namijenjeno je uključivanju standarda EU-a u njihove sustave u ranoj fazi.

3.4.8. EGSO također smatra da bi Srbija i Kosovo ([3]) trebali normalizirati svoje odnose kao preduvjet za pristupanje.

4. **Posebne napomene**

4.1. ***Nijansirani/postupni pristup***

4.1.1. Instrumenti i okvir kojima se već uređuju odnosi EU-a i zemalja kandidatkinja (npr. sporazumi o stabilizaciji i pridruživanju sa zemljama zapadnog Balkana i sporazumi o pridruživanju i povezana detaljna i sveobuhvatna područja slobodne trgovine s Ukrajinom, Moldavijom i Gruzijom) već pružaju dobre prilike za postupan prelazak prema njihovu članstvu, uključujući postupnu integraciju u konkretna područja jedinstvenog tržišta.

4.1.2. Rani i postupni pristup jedinstvenom tržištu omogućit će i gospodarskim subjektima u zemljama kandidatkinjama da se bolje integriraju u europske lance vrijednosti. U tu svrhu mogla bi se uspostaviti strateška partnerstva u industrijskim ekosustavima od uzajamnog interesa (npr. sirovine, baterije, turizam, kružno gospodarstvo, strojevi).

4.1.3. Preuzimanje pravne stečevine koja se odnosi na jedinstveno tržište temelj je pristupanja EU-u. EGSO smatra da to dovodi do pitanja kako omogućiti postupni pristup jedinstvenom tržištu i prije pridruživanja, i to u smislu određivanja konkretnih područja i uvjeta za pristup.

4.1.4. Da bi se taj pristup učinkovito operacionalizirao, zemlje zapadnog Balkana trebale bi postići dogovor o automatskom proširenju pravila EU-a u konkretnim područjima u okviru zajedničkog regionalnog tržišta nakon što određena zemlja postigne i potvrdi usklađenost s EU-om. Tim strateškim potezom uklonila bi se potreba za dodatnim prijelaznim postupkom za ista pravila u regiji, čime bi se ne samo uveo proaktivan pristup kojim se smanjuje redundancija nego bi se zajamčila i uspješnija provedba procesa zajedničkog regionalnog tržišta i jedinstvenog tržišta EU-a.

4.1.5. EGSO smatra da će institucije EU-a morati odlučiti hoće li postupno pružanje pristupa ojačanoj integraciji na unutarnjem tržištu stvoriti izravno primjenjiva prava i obveze u pravnom poretku Unije i zemalja kandidatkinja.

4.1.6. EGSO nije siguran koje će zaštitne mjere biti potrebne (u smislu ujednačenog tumačenja, primjene i provedbe pravne stečevine EU-a) i koje će mogućnosti Unija imati za reakciju ako se zemlja kandidatkinja ne pridržava obveza. To je područje nejasno i trebalo bi vrlo pomno ispitati jer je posrijedi pravna sigurnost i povjerenje poduzeća.

4.1.7. Sporazumi o pridruživanju upotpunjeni su dodatnim inicijativama.

— Prioritetni akcijski plan u okviru detaljnog i sveobuhvatnog sporazuma o slobodnoj trgovini s Ukrajinom toj zemlji osigurava pristup određenim područjima jedinstvenog tržišta i prije pristupanja jer je uključuje u pravila „u roamingu kao kod kuće”, predviđa pripreme za pristup jedinstvenom području plaćanja u eurima (SEPA) u skladu s relevantnim postupcima i zahtjevima te omogućuje slobodno kretanje određenih industrijskih proizvoda. Sličan plan postoji i za Moldaviju, a priprema se i plan za Gruziju.

([3]) Međunarodni sud pravde (ICJ) presudio je da jednostranim proglašenjem neovisnosti Kosova 17. veljače 2008. „nije povrijeđeno međunarodno pravo”.

— Planom rasta za zapadni Balkan tu se regiju potiče da se pripremi za članstvo u EU-u i ubrza potrebne socioekonomske i temeljne reforme, među ostalim uvođenjem nekih prednosti pristupa jedinstvenom tržištu. Inicijativa se provodi paralelno sa zajedničkim regionalnim tržištem zapadnog Balkana koje se temelji na pravilima i standardima EU-a i nastoji osigurati ekonomsku integraciju regije.

— Procesi postupne integracije financiraju se, među ostalim, iz predloženog Instrumenta za reforme i rast za zapadni Balkan, Instrumenta za Ukrajinu i paketa potpore EU-a za Moldaviju.

— Jedan od ciljeva Novog plana rasta i Instrumenta za reforme i rast jest ubrzanje regionalne gospodarske integracije kao odskočne daske za bolju integraciju gospodarstava zapadnog Balkana u europske lance vrijednosti i poboljšanje njihove konkurentnosti. Time će se zemljama zapadnog Balkana pomoći da se uspješno integriraju u jedinstveno tržište EU-a.

— Povećana regionalna gospodarska suradnja i trgovina u skladu sa standardima EU-a oslobodit će neiskorišteni gospodarski potencijal regije, povećati konkurentnost poduzeća promicanjem prekograničnih proizvodnih lanaca i poticanjem regionalnih komparativnih prednosti, otvoriti nova radna mjesta, stvoriti koristi za potrošače i privući ulagače, koji će imati koristi od većeg tržišta.

4.1.8. EGSO pozdravlja činjenicu da će rani i postupni pristup jedinstvenom tržištu omogućiti i gospodarskim subjektima, socijalnim partnerima i civilnom društvu u zemljama kandidatkinjama da se bolje integriraju u europske lance vrijednosti. Međutim, radi povećanja učinkovitosti trebalo bi uspostaviti strateška partnerstva u industrijskim ekosustavima od zajedničkog interesa.

4.2. ***Potreba za preoblikovanjem postojećih instrumenata vanjske i tehničke pomoći***

4.2.1. EGSO smatra da *ex ante* uvjetovanost podrazumijeva nov pristup proširenju koji iziskuje nov instrument, ustrojen različito od trenutačno dostupnih instrumenata vanjske i tehničke pomoći. Ta metodologija nije izvediva u okviru postojećeg Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA III).

4.2.2. Novi instrument za vanjsku i tehničku pomoć trebao bi povećati trenutačnu financijsku pomoć u okviru IPA-e III kroz programe suradnje Interreg u okviru kohezijske politike EU-a, a trebao bi uključivati i zapadni Balkan. EGSO ističe važnost postupnog usklađivanja potpore zemljama kandidatkinjama s financijskim instrumentima država članica kako bi se omogućio neometan prijelaz na članstvo.

4.2.3. Zahvaljujući znatno povećanoj financijskoj pomoći, novim Instrumentom za reforme i rast za zapadni Balkan podupirat će se provedba novog plana rasta i njegovih četiriju stupova. EGSO pozdravlja činjenicu da će plaćanja podlijegati strogim uvjetima u pogledu ključnih reformi, kako je utvrđeno u programu reformi.

4.2.4. Predloženim instrumentom obuhvatit će se razdoblje 2024. – 2027. Financijska potpora iz tog instrumenta pružat će se u obliku zajmova (u iznosu do 4 milijarde eura), bespovratne potpore (u iznosu do 2 milijarde eura) i izravnim uplatama u nacionalni proračun ili financiranjem kapitalnih ulaganja putem Okvira za ulaganja na zapadnom Balkanu.

4.2.5. Financijski učinak tog instrumenta, u kombinaciji sa sredstvima koja su još uvijek dostupna u okviru instrumenta IPA III za ostatak VFO-a za razdoblje 2021. – 2027., omogućit će da zapadni Balkan dobije isti iznos potpore po stanovniku kao i EU u okviru kohezijske politike.

4.2.6. To dosad nezabilježeno povećanje proračuna predstavljat će odgovor na pozive iz te regije na snažniju socioekonomsku konvergenciju i jačati poruku da se prednosti tješnje integracije s EU-om mogu osjetiti i prije pristupanja.

Bruxelles, 4. prosinca 2024.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Oliver RÖPKE